

Andre nasjonale uttalelser

Helse

Oslo Arbeiderparti vil løse de store oppgavene i fellesskap og sikre at alle har tilgang på gode offentlige helsetjenester i alle faser av livet.

Oslo Arbeiderparti mener at:

- God tannhelse er en viktig del av folkehelsen. Sosial ulikhet i tannhelse er et faktum og er et av de områdene vi ser størst utslag av sosial ulikhet i helse generelt. Landsmøtets vedtak av 2009 om tannhelse må følges opp ved at det settes et økonomisk tak på tannhelseutgifter for pasienter med spesielt store utgifter til helsemessig nødvendig tannhelsetjenester.
- uavhengig om medisinene er skrevet på samme resept eller ikke, skal det maksimalt koste kr. 520.- for uttak av medisiner per kvartal.
- Hivmedikamenter må fortsatt finansieres fullt ut av staten. Helseforetakene må kompenseres fullt ut.
- vil utrede mulighetene for å innføre fritak fra egenandel for pasienter under Legemiddelassistert Rehabilitering (LAR-pasienter).
- at bruk av rusmidler avkriminaliseres. Rusmisbruk skal behandles som et helseproblem, ikke som en kriminell handling

Opphev forbudet mot frysing av egg for friske kvinner

Kvinner har en kortere reproduktiv periode enn menn. Fra tiden rundt fylte 32 år reduseres kvinnens fruktbarhet gradvis. Denne prosessen akselerer fra 37 års alder, og kvinner er ofte ikke fertile etter fylte 45 år. Dersom en kvinne i 40 årene får innsatt unge, friske egg anses suksessraten ved assistert befruktning å være høyere enn hvis hun bruker egne, ferske egg.

Bioteknologiloven regulerer at kun kvinner med medisinsk indikasjon får mulighet til å fryse sine friske egg i Norge. Evaluering av bioteknologiloven (Meld. St. 39 (2016-2017) skal debatteres i Stortinget 15. mai 2018. Bioteknologirådet kommer med to argumenter for forbudet. Ingen av dem holder mål.

For det første sier de at tilbudet kan bidra til en uønsket teknologisering av biologiske prosesser, og at graviditet i større grad blir sett på som noe som kan tilpasses, utsettes og nedprioriteres. Frysing er ikke en større teknologisering av biologiske prosesser enn prevensjon. Muligheten til å kunne kontrollere egen reproduksjon er historiens mest frigjørende utslag av teknologiutvikling for kvinner. Staten bør ikke frarøve norske kvinner denne valgmuligheten. Det er en unødvendig innskrenkning vi må få slutt på snarest.

For det andre hevder Bioteknologirådet at kvinner kan utsettes fra press fra arbeidsgiver om å utsette graviditet dersom et slikt tilbud foreligger. Norske yrkesaktive kvinner er privilegerte med et sett av lover og regler som sikrer deres rettigheter. Norske arbeidsgivere strekker seg langt i å tilrettelegge for fødselspermisjon. Unntakene er sikkert å finne, men disse bør ikke legge premissene for å forby en teknologi som kan forlenge kvinners fertile periode.

Seks av 15 medlemmer i Bioteknologirådet mener at lagring bør tillates for alle kvinner som en brukerfinansiert tjeneste. Disse medlemmene ser ingen tungtveiende argumenter mot at slik lagring skal være tillatt for egen kostnad, men understreker at det bør innføres en absolutt øvre aldersgrense for assistert befruktning med frysede egg. Helsedirektoratet

Vedtatt på Oslo Arbeiderpartis årsmøte 2018

opplyser at det ikke er påvist problemer etter befruktning av opptinte egg. Tilbud om nedfrysning av egg/eggstokkvev på ikke-medisinsk grunnlag finnes i en rekke andre europeiske land, som Sverige, Finland, Storbritannia, Italia, Nederland og Spania.

Oslo Arbeiderparti vil at:

- Ikke-medisinsk begrunnet lagring av ubefruktede egg blir tillat i Norge
- Tilbud om ikke-medisinsk begrunnet lagring av ubefruktede egg bør være en fullt ut brukerfinansiert tjeneste med øvre aldersgrense, og skal ikke være en del av det ordinære offentlige helsetilbudet.

Forsvar kollektiv forvaltning av vederlag for opphavsrett

Regjeringen har fremmet forslag til ny åndsverkslov for Stortinget. Proposisjonen ligger til behandling i vårsesjonen. Regjeringens forslag oppfyller ikke lovens formål om å styrke forhandlingsposisjon til rettighetshaverne, og dermed deres mulighet til å forhandle seg frem til et rimelig vederlag for det de har skapt. På visse punkter vil lovforslaget, hvis det blir vedtatt, føre til at denne muligheten svekkes.

Åndsverksloven legger sentrale rammebetingelser for kulturfeltet fordi den regulerer hvordan rettigheter oppstår og hvordan rettigheter overdras.

Et sentralt prinsipp i norsk og internasjonal opphavsrett er at den som har skapt verket (eller opphaveren, som lovforslaget innfører som et nytt begrep), har enerett til å utnytte verket - enten selv eller ved å overdra retten til utnyttelse til andre gjennom avtale. I langt de fleste tilfeller vil utnyttelsen av et åndsverk gi inntekter til de som forestår den faktiske utnyttelsen. Man snakker derfor om de økonomiske rettighetene. Både de som skaper utgangspunktet for verket, de som fremfører verket og de som produserer det, har slike rettigheter etter åndsverksloven. Denne retten kan opphaveren selge enten samlet eller oppdelt.

Siden overgangen av retten til å utnytte et åndsverk er basert på at det inngås en avtale, oppstår det to hovedutfordringer i dette systemet:

- Rettighetshaver har ofte så svak forhandlingsposisjon når rettigheter skal overdras, at det ikke er mulig å oppnå en pris som avspeiler den reelle verdien verket har i markedet.
- Åndsverk skapes ofte gjennom en felles innsats fra forskjellige rettighetshavere (såkalte fellesverk), og da kan det være vanskelig å finne fram til en rimelig fordeling mellom de forskjellige rettighetshaverne. Dette kan bli ytterligere komplisert hvis partene står i avhengighetsrelasjon til hverandre, for eksempel hvis noen rettighetshavere er arbeidsgiver for andre rettighetshavere.

For å møte den første utfordringen har rettighetshavere gått sammen og dannet kollektive forvaltningsorganisasjoner for vederlag for opphavsrett. Dette kan sammenlignes med fagforeningene som arbeidstakere har dannet. Ved å stå sammen i solidaritet, oppnår man et mer balansert forhandlingsresultat.

Den andre utfordringen kan best møtes gjennom å inngå gode individuelle avtaler før verket blir skapt. En utfordring her er at partene ikke har samme tilgang til informasjon. Dette gjelder ikke minst informasjon om hvilken form for utnyttelse som kan bli aktuell. I en mediebransje i rask endring vil ofte fremtidig teknologi og forretningsmodeller være ukjent på avtaletidspunktet. Kollektiv klarering gir den individuelle opphaver en bedre mulighet for til å

Vedtatt på Oslo Arbeiderpartis årsmøte 2018

få tilgang til informasjon, og klareringsformen innebærer at rettigheter bare skal klareres ett sted (one stop shop). Dette er viktig nettopp når det handler om rettigheter til utnyttelse som man ikke kjente på avtale tidspunktet – og som de individuelle partene derfor ikke hadde noen forutsetning for å bestemme verdien av.

Regjeringens forslag svarer verken på den ene eller en andre utfordringen på en skikkelig måte. Lovforslaget slår riktig nok fast at opphavere har krav på rimelig vederlag for sine rettigheter, men den gir ingen føringer for hva som skal ansees som «rimelig». Dette punktet er verdiløst så lenge det ikke følges av et punkt om at rimelig vederlag skal fastsettes i forhandlinger mellom jevnbyrdige avtaleparter.

Det er særlig bestemmelsene om overdragelse av opphavsrett til arbeidsgiver og oppdragsgiver – altså et helt klart avvik fra hovedregelen om at dette skal skje ved avtale, som svekker rettighetshavernes mulighet for å få en rimelig betaling. Det foreslås å lovfeste at rettigheter automatisk skal gå over til arbeidsgivere og oppdragsgivere dersom det ikke er avtalt noe annet. I tillegg til å svekke opphavernes forhandlingsposisjon, vil en slik bestemmelse fungere som et insitament for de som engasjerer og ansetter kunstnere til å lage dårlige og upresise rettighetskontrakter. På den måten vil de nemlig få overdratt alle de rettighetene som er utelatt i kontraktene.

Vi trenger en åndsverkslov som slår fast at opphaver har rett på rimelig vederlag, og at nivået på hva som skal ansees som rimelig, skal fastsettes i forhandlinger mellom jevnbyrdige parter. Loven må legge til rette for kollektive avtaler på rettighetsområdet.

Vi trenger en åndsverkslov som fungerer som et insentiv for partene som inngår i skapelsesprosessen, til å inngå detaljerte og konkrete individuelle avtaler om fordeling av rettigheter i forkant av hver enkelt skapelsesprosess. Prinsippet om at opphavsrett ikke er overdratt før dette er nedfelt i en spesifikk avtale, bør styrkes i loven. I alle ansettelsesavtaler og oppdragstakeravtaler som omfatter produksjon av åndsverk, må det spesifiseres hvilke rettigheter som overdras til arbeidsgiver eller oppdragsgiver, og hvilke rettigheter opphaveren beholder.

De store mediekonsernene har hevdet at åndsverksloven vil bli mer balansert hvis de automatisk får overført rettigheter i arbeids og oppdragstakerforhold. Dette er en misforståelse. Det er de enkelte kontraktene som skal være balanserte, og det oppnår vi bare dersom åndsverksloven sikrer rettighetene til de som skaper verk, gjennom å gi dem et rammeverk for konstruktive forhandlinger.

Hvis rettighetshavere skal ha mulighet til å forhandle seg fram til et rimelig vederlag, må de kunne forhandle kollektivt med de som har behov for å kjøpe rettigheter på det tidspunktet kjøperen trenger rettighetene.

Arbeiderpartiet må kjempe for at kunstnere beholder– og får styrket sin rett til å forhandle kollektivt med alle som utnytter deres verk økonomisk.

Politikk til forsvar for «den norske modellen»

Den norske samfunnsmodellen er kjennetegnet ved en høy grad av tillit mellom innbyggerne og mellom innbyggere og myndigheter. Dette bidrar til høy produktivitet og reduserer behovet for kostbare kontrollordninger og byråkrati. Trygghet for inntekt ved bortfall av arbeid bidrar til omstillingsvilje og innovasjonsevne.

Modellen og tilliten er utviklet gjennom mange ti-år der politikken har lagt vekt på at det skal være små forskjeller mellom innbyggerne. Forskjellene er blitt begrenset ved en sterk fagbevegelse som søker å bidra til likere inntekter før skatt og progressiv beskatning som reduserer inntektsforskjellene etter skatt. Trygde- og velferdssystemet gir trygghet for inntekt når sykdom eller alder gjør at en ikke kan ha inntektsgivende arbeid. Et bredt offentlig helsetilbud reduserer behovet for private helsetilbud som lett skaper store forskjeller.

Fagbevegelsen har tradisjonelt hatt en sterk stilling på de enkelt arbeidsplasser og har bidratt til at de ansatte har en beskyttet og sterk stilling i forhold til eiere og ledere. Selve kommandostrukturen på de fleste norske arbeidsplasser er preget av at vanlige medarbeidere i stor grad styrer sitt eget arbeid og ikke blir fortalt i detalj hvordan jobben skal utføres.

En sterk fagbevegelse, arbeidsgivere og myndigheter har sett verdien av samarbeid både om inntektsoppgjør og rammeverket for nærings- og arbeidsliv ellers.

Det ble aldri utviklet noen adel av betydning i Norge, der viktige eiendommer og rettigheter gikk i arv. Både historisk og gjennom de siste ti-år er det lagt vekt på at nesten alle går i samme grunnskole og i et integrert system for videregående utdanning.

Den norske modellen er truet både som følge av internasjonale utviklingstrekk og en blå-blå regjeringsspolitikk som øker ulikhetene etter skatt og underletter framveksten av private ordninger. Særlig alvorlig er tendenser til oppløsning av modellen for fast ansettelse i bedrifter i byggenæringen og enkelte andre næringer, med løsere arbeidsforhold og innleid, midlertidig arbeidskraft.

Det er viktig at Arbeiderpartiet klargjør og forsterker sin politikk for å verne om den norske samfunnsmodellen. Blant annet vil følgende politikk-områder være viktige:

- Det enhetlige utdanningssystem må forsvares, med styrket fagutdanning og lærlingetilbud.
- Offentlige innkjøp må stille krav om at leverandørene har fast ansatte medarbeidere.
- Fagbevegelsens arbeidsvilkår må styrkes, bl.a. med økte fradrag for kontingent.
- Det må føres en streng, rettferdig og human innvandringspolitikk der rask integrering i norsk arbeids- og samfunnsnivå for de som skal være her, er hovedmålet.
- Den sosiale boligpolitikken må styrkes med sikte på at flest mulig kan disponere egen bolig, blant annet gjennom tilbud om leie- til eie ordninger.
- De offentlige helsetilbud må opprettholdes og videreutvikles. Økt vekt på forebygging.
- Det må føres en aktiv likestillingspolitikk, med vekt på styrking av kvinners rolle i arbeidslivet, romslige og likestilte ordninger for pass av barn, og bedre bemanning av barnehagene.
- Arbeid for å begrense topplederlønninger i det offentlige og offentlig eide selskaper.

Gi «Oktoberbarna» en reell mulighet til å få sine saker behandlet

Oslo Arbeiderparti ber om at Stortingets flertallsvedtak om «Oktoberbarna» fra høsten 2017 blir fulgt opp på en måte som gir dem reell mulighet til å få sine saker behandlet. Regjeringas oppfølging av vedtaket har ført til at omlag 35 unge asylsøkere ikke får en ny gjennomgang av sin sak etter at de har fått sin rettslige status forverret fordi de klagde på sitt opprinnelige vedtak.

Vår bekymring med Regjeringas oppfølging er at det er det sist mottatte vedtaket – enten dette er fra UDI eller UNE – som avgjør om den unge får en ny vurdering. Et av kriteriene for å få saken behandlet på nytt er at barna og ungdommene er henvist til en annen del av hjemlandet enn der de opprinnelig kom fra (internflukt) fordi de er utsatt for fare på hjemstedet.

I en del saker har UDI henvist til internflukt, mens UNE mener den unge kan returnere til hjemstedet. UNE har i disse sakene vurdert andre forhold enn UDI uten at de det gjelder har fått mulighet til å uttale seg om de nye vurderingene. Det er urimelig at denne gruppen barn og unge ekskluderes fra ny behandling. De ville vært inkludert om de ikke hadde påklagd det negative vedtaket fra UDI, eller dersom UNE ennå ikke hadde fattet vedtak i saken. Derfor mener Oslo Arbeiderparti at disse unge asylsøkerne må få sine saker prøvd på nytt.

Oslo Arbeiderparti mener at:

- "Oktoberbarna" må gis mulighet til å få søknadene sine behandlet på nytt, i tråd med intensjonen og forutsetningen bak Stortingets flertallsvedtak av 14.11.2017.
- vedtaket om ny gjennomgang må omfatte de omlag 35 som har fått sin rettslige status forverret etter å ha klaget på sitt opprinnelige vedtak.
- Arbeiderpartiets stortingsgruppe må sørge for at regjeringens innskrenkende tolkning av flertallsvedtaket blir avvist.